

Смутақ і памяць

Да Дня Незалежнасці ў Нацыянальнай бібліятэцы прымеркавалі тэматычную выстаўку «Балады аб мужнасці». Экспазіцыя ў галерэі «Атрыум» працуе ў рамках праекта «Колеры Вялікай Перамогі», арганізаванага Беларускамі саюзам мастакоў да 80-годдзя вызвалення краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Як падкрэсліваюць арганізатары, карціны створаны ў 1960–1980 гг. як пераасэнсаванне трагічных падзей відавочцамі — увасобленыя ў жывапісе смутақ і памяць аб Вялікай Айчыннай вайне.

Выстаўкі, прысвечаныя ваенна-патрыятычнай тэме, шмат у чым падобныя паміж сабою. Экспазіцыю «Балады аб мужнасці» можна лічыць тыповай: яна аб'ядноўвае батальныя сцэны, партызанскія замаляўкі, апаведы аб акупацыі і генацыдзе. Дэманструюцца таксама палотны, прысвечаныя Вялікай Перамозе і першым мірным дням, партрэты герояў. Між тым беларускія мастакі, творы якіх выстаўляюцца апошнім

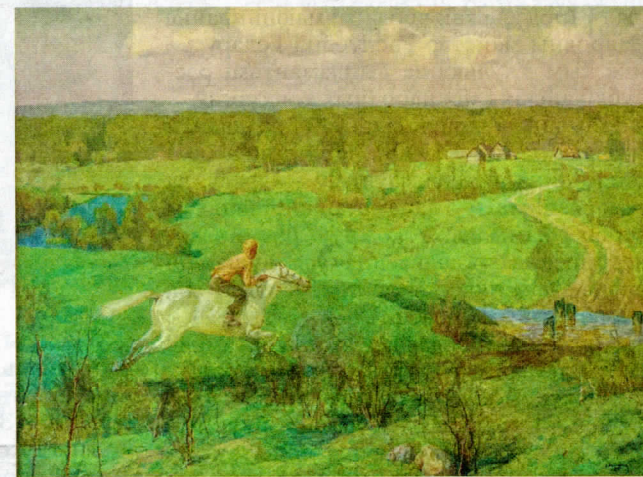
Уладзімір Кухараў «Комісар 1-й Беларускай партызанскай брыгады Шкрэда Р. В.», 1975 г.

часам на розных пляцоўках, у галерэі Нацыянальнай бібліятэкі ў тым ліку, і самі былі сведкамі ваенных падзей. Хтосьці прымаў удзел у баявых дзеяннях, нехта змагаўся ў партызанскіх атрадах, іншым давялося выжываць у акупацыі ці эвакуацыі.

— У галерэі «Атрыум» прадстаўлены работы мастакоў, якія самі былі не тое што сведкамі вайны, а ўдзельнічалі ў ёй, былі малалетнімі вязнямі, — адзначыла падчас адкрыцця праекта намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Людміла Высоцкая. — У гэтых творах паказаны боль вайны, перададзены погляды мастакоў на страшныя падзеі. Мы, сучаснікі, глядзячы на палотны, разумеем, наколькі складана было ў той час пісаць гэтыя карціны. Бо ўспаміны ў іх былі вельмі жывыя.

Многіх аўтараў выстаўкі даўно няма на гэтым свеце. Міхаіл Чэпik, Павел Масленікаў, Мікалай Цудзік, Іосіф Белановіч, Яўген Зайцаў, Віктар Пратасеня, Уладзімір Кухараў, Уладзімір Пасюкевіч, Барыс Аракчэў, Мікалай Залозны — усе яны ўвайшлі ў гісторыю айчыннага мастацтва, сказалі сваё слова і ў сацрэалізме, у суровым стылі. Для знаўцаў, пастаянных наведвальнікаў выставачных праектаў у сталіцы і рэгіёнах большасць работ экспазіцыі не стане адкрыццём. Аднак некаторыя з прадстаўленых палотнаў экспануюцца нячаста

работы Івана Рудчыка (1908—2000), удзельніка вайны, аднаго з заснавальнікаў Брэсцкай абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў (у экспазіцыі ёсць яго пейзаж «Вясна 1945 года. Вяртанне», што датуецца 1988-м). Адна з найбольш каларыстычна яркіх карцін выстаўкі («Успаміны, 1980; «Вестка аб перамозе», 1985) належаць пэндзлю Аляксандра Казлоўскага (1923—2011), удзельніка баёў на Ленінградскім фронце, педагога, заслужанага работніка культуры Беларусі. Ключавым твора экспазіцыі можна назваць «Хвіліну маўчання» (год стварэння не пазначаны) Барыса Уса (1929—1997) — маштабнае палатно з адмысловымі кампазіцыяй і сімволікай, праз якія мастак даносіў сутнасць гора, смутку, цяжару памяці.

Аляксандр Казлоўскі «Вестка аб перамозе», 1985 г.

Першы намеснік старшыні Беларускага саюза мастакоў, мастацтвазнаўца Наталля Шаранговіч расказала:

— Рытууючыся да выставак, і да гэтай у тым ліку, задумваешся: а колькі мастакоў пайшло на фронт? Сёлетамы задаліся такой мэтай, перагледзелі ўсе архівы і палічылі. Гэта 143 чалавекі. Здаецца, невялікая лічба. Але давайце ўспомнім, што Беларускі саюз мастакоў быў арганізаваны ў 1938 годзе. Вайна пачалася ў 1941-м. Гэтыя 143 чалавекі — практычна тры чвэрці ўсяго таго творчага саюза, які ўзнік. І яны пайшлі на фронт, таму што гэта была Радзіма, гэта была любоў, такая ж вялікая, як і мастацтва.

Выстаўка «Балады аб мужнасці» будзе працаваць да 8 кастрычніка. Дарэчы, Людміла Высоцкая падкрэсліла, што Нацыянальная бібліятэка заўсёды прымае і будзе прымаць удзел у падобных праектах, бо яны вельмі паказальныя і значныя для розных пакаленняў, у тым ліку для моладзі.

Яўгенія ШЫПЬКА.